

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Військово-юридичний інститут

Кафедра філософії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Філософія»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 26 «Цивільна безпека»

Спеціальність – 262 «Правоохоронна діяльність»

Спеціалізація – «Правоохоронна діяльність»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2022

Харків – 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» спеціалізації «Правоохоронна діяльність». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. 23 с.

Розробники:

Данильян Олег Геннадійович, доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри філософії;

Дзьобань Олександр Петрович, доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії;

Опанасенко Наталія Олегівна, кандидатка юридичних наук, професорка
кафедри загальновійськових дисциплін Військово-юридичного інституту

Затверджено на засіданні кафедри філософії
(протокол № 16 від 08 червня 2022 р.)

Оновлено на засіданні кафедри філософії
(протокол № 18 від 05 червня 2023 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями)
затверджено на засіданні кафедри філософії
(протокол № 13 від 05 червня 2024 р.)

**Завідувач кафедри – Данильян Олег Геннадійович, доктор філософських наук,
професор**

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Очікувані результати навчання	5
3. Зміст програми навчальної дисципліни	8
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни	11
5. Самостійна робота здобувачів вищої освіти	12
6. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання	13
7. Критерії оцінювання результатів навчання	13
8. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти	19
9. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни	19

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» спеціалізації «Правоохоронна діяльність».

Найменування показників	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність, спеціалізація	Дидактична структура навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 2,0	Рівень освіти – перший (бакалаврський)	Обов’язкова
Кількість модулів – 2		Період підготовки: 2022 – 2025
Загальна кількість годин – 60	Галузь знань – 26 «Цивільна безпека»	Семестр
		1
Тижневих годин: аудиторних – 2-4, самостійної роботи здобувача вищої освіти – 2-6.	Спеціальність – 262 «Правоохоронна діяльність»	Лекції
		16 год.
		Практичні заняття
		16 год.
		Самостійна робота
		28 год.
	Спеціалізація – «Правоохоронна діяльність»	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань – диференційований залік

Мета навчальної дисципліни – формування плюралістичного наукового світогляду шляхом реалізації виховної, світоглядної, методологічної, аксіологічної та комунікативної функцій філософії; розвиток навичок критичного мислення й набуття знань сучасних парадигм розуміння людини, суспільства, світу.

Завдання:

- забезпечення усвідомлення здобувачами вищої освіти сутності, змісту й особливостей філософії як світоглядної науки, основних етапів її розвитку, ролі в житті суспільства;

- формування й розвиток у здобувачів вищої освіти сучасного системного наукового мислення;

- ознайомлення здобувачів вищої освіти з внеском мислителів різних філософських шкіл та напрямків, у тому числі й вітчизняних філософів, у розвиток філософської культури;

- забезпечення оволодіння системою філософських знань, які виступають методологічними засобами для аналізу природничих та гуманітарних наук;

- формування у здобувачів вищої освіти високих моральних якостей і традицій, зразків поведінки, які засновані на цінностях загальнолюдської моральності, свідомості й почутті відповідальності за виконання професійного обов'язку.

Пререквізити: - .

Кореквізити: «Теорія права», «Історія держави і права України», «Конституційне право України», «Академічна доброчесність».

Постреквізити: «Професійна відповідальність правоохоронця», «Юридична психологія», «Міжнародне право», «Кримінологія».

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН НД-1	Виявляти стійкі знання й розуміння основних принципів формування ціннісних основ суспільного й правового життя на внутрішньо-суспільному й міждержавному рівнях.
РН НД-2	Застосовувати історичний досвід філософської рефлексії прав людини та її свобод.
РН НД-3	Екстраполювати надбання філософів-класиків на правову сферу.
РН НД-4	Знати основні історичні засади кореляції сутності людини і способів нормативного регулювання суспільних відносин.
РН НД-5	Обґрунтовувати свої світоглядні позиції на підставі історико-філософських зразків.
РН НД-6	Демонструвати знання генези держави і позитивного права та його диференціації.
РН НД-7	Усвідомлювати сутність основних історичних підходів до наукового дослідження текстової інформації.
РН НД-8	Демонструвати здатність реалізовувати на практиці праксеологічну функцію філософії.

РН НД-9	Демонструвати знання смислу та історичного підґрунтя ідей правової держави, правового суспільства й справедливості.
РН НД-10	Знати концептуальні основи системного підходу до дослідження правової реальності.
РН НД-11	Визначати й виокремлювати основні особливості й характерні риси соціальних інститутів.
РН НД-12	Знання основних принципів кореляції сутності людини і способів розуміння її прав і обов'язків.

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувача вищої освіти загальних і спеціальних компетентностей та досягнення результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти відповідної спеціальності й освітньо-професійною програмою «Правоохоронна діяльність», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК1.1. Здатність удосконалювати свій професійний рівень та набувати нові знання.

ЗК1.2. Здатність до пошуку альтернативних рішень у професійній діяльності.

Спеціальних компетентностей:

СК1. Усвідомлення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, способів та механізмів реалізації цих функцій.

СК3. Здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність визначати придатні для юридичного аналізу факти, систематизувати одержані результати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК1.1. Здатність до реалізації міжнародних стандартів прав і свобод людини у правоохоронній діяльності.

СК1.2. Уміння виявляти проблеми правозастосування та пропонувати шляхи їх вирішення під час здійснення правоохоронної діяльності.

Програмних результатів навчання:

РН 1. Розуміти історичний, соціальний, економічний, технологічний і культурний контексти розвитку правоохоронної діяльності.

РН 2. Вести міжособистісний діалог та превентивну комунікацію з метою виконання завдань професійної діяльності.

РН 3. Розуміти та професійно застосовувати понятійний апарат права та правоохоронної діяльності.

РН 4. Формулювати і перевіряти гіпотези, виокремлювати юридично значущі факти, виявляти причинно-наслідкові зв'язки в діях і явищах для прийняття оптимального рішення в конкретних ситуаціях.

РН 6. Знати і розуміти принципи доброчесності та норми етичної поведінки, дотримуватися їх у професійній діяльності.

PH 8. Здійснювати пошук інформації у доступних джерелах, аналізувати і оцінювати її для повного та всебічного встановлення обставин, необхідних для виконання професійних завдань.

PH 10. Виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

PH 11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

PH 14. Здійснювати пошук та аналіз новітньої інформації у сфері правоохоронної діяльності, мати навички саморозвитку та самоосвіти протягом життя, підвищення професійної майстерності, вивчення та використання передового досвіду у сфері правоохоронної діяльності.

PH 22. Оцінювати оперативну (бойову) обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати їх розвиток, застосовувати тактичні методи превентивного та силового втручання для запобігання та припинення правопорушень, усунення загроз внутрішньому безпековому середовищу, державному суверенітету та територіальній цілісності держави, у тому числі у взаємодії з іншими уповноваженими на це органами та громадою.

PH 1.2. Демонструвати навички верифікації отриманої під час здійснення правоохоронної діяльності інформації.

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Сутність філософії та основні етапи її розвитку

Філософія, коло її проблем та роль у суспільстві. Філософія, її предмет і структура. Наукові, методологічні та методичні основи вивчення філософії. Світогляд, його структура, риси, суспільно-історичний характер і роль у житті суспільства. Історичні типи світогляду. Філософський світогляд. Гуманізм філософії. Функції філософії. Філософія і право. Роль філософії у суспільстві, у професійній діяльності юристів.

Філософія стародавнього світу, середньовіччя та Відродження: основні риси та етапи розвитку. Історичні передумови, час і місця виникнення філософії. Антична філософія. Ранній грецький натуралізм, висока класика, пізня класика. Джерела середньовічної християнської філософії та її основні проблеми. Специфіка типу філософування середньовіччя. Етапи розвитку середньовічної філософії та їх особливості. Реалізм і номіналізм. Гуманізм і проблема людської індивідуальності. Ренесансний антропоцентризм як апологія свободи. Філософія періоду Реформації.

Філософська класика (Новий час, Просвітництво, німецька класична філософія). Концепції можливості людського пізнання. «Гносеологічні оптимісти» та агностицизм. Проблема методу пізнання. Філософське обґрунтування нової картини світу. Соціально-філософські аспекти у філософських поглядах емпіристів та раціоналістів Нового часу. Деїзм і матеріалізм у французькому Просвітництві. Вчення про природу і суспільство у філософії Просвітництва. Проблема людини у філософії Просвітництва. Французький матеріалізм XVIII ст. Особливості та характерні риси німецької класичної філософії, її місце в історії філософської думки. І. Кант: дуалізм світу людського буття – природний і моральний. Філософія людського “Я” (Й.-Г. Фіхте). Натурфілософія Ф. Шеллінга. Філософія абсолютної ідеї й діалектика Г.-В.-Ф. Гегеля. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха. Вплив ідей німецької класичної філософії на європейську культуру. Розповсюдження ідей німецької класичної філософії в Україні.

Сучасна світова філософія. Основні напрями сучасної світової філософії. Позитивістська тенденція у сучасній світовій філософії. Релігійно-філософські напрями. Виникнення некласичних філософських вчень в XIX ст. Ірраціонально-гуманістичний напрям у сучасній філософії. Феноменологія. Комунікативна філософія. Філософія постмодерну.

Вітчизняні філософські традиції. Джерела української філософської культури. Філософська думка в культурі Київської Русі. Просвітництво в Україні. Києво-Могилянська академія – центр філософської думки в Україні.

Сутність «філософії серця». Український романтизм. Київська екзистенційна філософія ХХ ст. Філософські ідеї в Україні у ХХ ст. Новітня філософія України.

Модуль 2. Онтологія, гносеологія, соціальна філософія

Філософський смисл проблеми буття і свідомості. Онтологія, її основні проблеми та категоріальні визначення. Типи онтологій. Філософський смисл проблеми буття, її історичне усвідомлення. Категорія буття: її сутність і специфіка. Співвідношення категорій: буття, суще, реальність, дійсність. Основні форми буття. Роль категорії «субстанція» для визначення онтологічних основ і способу буття світу. Формування науково-філософського поняття матерії. Сучасна наука про складну систему організації матерії та її властивості. Матерія і рух. Простір і час як форми існування матерії. Сучасні наукові моделі розвитку світу. Проблема свідомості у філософії. Теорії походження та сутності свідомості. Свідомість як вища форма відображення. Свідомість як субстанція. Свідомість як форма регулювання і необхідна умова життєдіяльності людини, її суспільна природа, сутність і функції. Свідомість як суб'єктивне явище. Рефлексія, розум, інтелект, мислення. Рівні психічного життя людини. Структура свідомості. Свідомість і вищі форми психічної діяльності: мислення, пам'ять, воля, емоції. Свідомість і мова. Специфіка юридичної мови. Самосвідомість. Фундаментальна роль категорії свідомості в філософії, її методологічне значення для пізнання природи, суспільства і юридичної практики.

Філософське вчення про розвиток і пізнання. Діалектика як вчення про розвиток і метод пізнання. Історичні форми діалектики. Об'єктивна і суб'єктивна діалектика. Діалектика як система принципів, законів, категорій. Значення законів і категорій діалектики для теоретичної і практичної діяльності юристів. Модифікація діалектики в сучасних філософських доктринах. Становлення сучасної філософської концепції розвитку. Синергетика: категоріальний апарат, особливості, евристичний потенціал. Протилежність та взаємодоповнюваність

діалектики й синергетики. Синергетика в соціальному та юридичному пізнанні. Пізнання в контексті людського існування. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Види пізнавальної діяльності: чуттєве і раціональне, емпіричне і теоретичне. Діалектика чуттєвого і раціонального у пізнанні. Проблема істини у філософії та науці. Істина в судових рішеннях. Специфіка соціального пізнання. Проблема об'єктивної істини в соціальному пізнанні.

Філософські підходи до розуміння людини, суспільства, історії. Суспільство як підсистема об'єктивної дійсності. Основні підходи до розуміння суспільства. Суспільні відносини, їх сутність та зміст. Суспільні закони, їх особливості, класифікація і механізм дії. Сфери суспільного життя. Суспільство як відкрита система. Співвідношення порядку й хаосу у функціонуванні суспільства як системи. Інформаційне суспільство як сучасна модель суспільних відносин. Проблема людини в історії філософії. Основні концепції походження людини. Антропосоціогенез, його комплексний характер. Філософська проблема природи й сутності людини. Проблема життя і смерті у філософії. Діалектика історичної необхідності свободи і відповідальності людини в суспільному розвитку, їх взаємна зумовленість. Основні сфери та елементи духовного життя суспільства. Поняття суспільної свідомості. Культура як специфічна соціальна реальність. Проблема єдності та багатоманітності всесвітньої історії. Культурно-цивілізаційні типології суспільств. Проблема спрямованості історичного процесу. Людина як суб'єкт історичного процесу. Об'єктивне і суб'єктивне в соціально-історичному процесі. Глобалістичні та антиглобалістські тенденції сучасної цивілізації.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

№ п/п	Дата проведення (згідно з розкладом)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. Сутність філософії та основні етапи її розвитку				
1.		Тема 1. Філософія, коло її проблем та роль у суспільстві	6	2	2	2
2.		Тема 2. Філософія стародавнього	6	2	2	2

		світу, середньовіччя та Відродження: основні риси та етапи розвитку				
3.		Тема 3. Філософська класика (Новий час, Просвітництво, німецька класична філософія)	8	2	2	4
4.		Тема 4. Сучасна світова філософія	8	2	2	4
5.		Тема 5. Вітчизняні філософські традиції	6	2	2	2
		<i>Разом</i>	<i>34</i>	<i>10</i>	<i>10</i>	<i>14</i>
		Модуль 2. Онтологія, гносеологія, соціальна філософія				
6.		Тема 1. Філософський смисл проблеми буття і свідомості	8	2	2	4
7.		Тема 2. Філософське вчення про розвиток і пізнання	8	2	2	4
8.		Тема 3. Філософські підходи до розуміння людини, суспільства, історії	10	2	2	6
		<i>Разом</i>	<i>26</i>	<i>6</i>	<i>6</i>	<i>14</i>
		Усього годин / кредитів ECTS	60/2,0	16	16	28

5. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота здобувачів вищої освіти здійснюється у таких формах:

- підбір та аналітичне дослідження рекомендованої, нової додаткової навчальної та наукової літератури;
- опрацювання конспектів лекцій;
- підготовка до практичних занять;
- виконання практичних завдань;
- підготовка індивідуальних робіт (реферат, стаття, тези/повідомлення, есе тощо);
- участь у конкурсах студентських/курсантських наукових праць;
- підготовка до всіх видів поточних контрольних випробувань (виконання тестових завдань тощо);
- самотестування;
- підготовка до диференційованого заліку та ін.

Види індивідуальних робіт, вимоги до виконання та критерії їх оцінювання закріплені у Положенні про види та критерії оцінювання індивідуальних робіт здобувачів вищої освіти кафедри філософії.

6. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Філософія» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу навчальної дисципліни *на практичних заняттях* із застосуванням таких засобів: усне, письмове чи експрес-опитування, вирішення практичних завдань або задач, захист есе/реферату за ініціативи здобувача й ін. У ході практичного заняття здобувач може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 6, 8, 10);

- контроль якості засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі виконання тестових завдань тощо.

Впродовж семестру здобувачі виконують самостійну роботу, в тому числі, у формі підготовки *індивідуальної роботи*. Максимальна кількість балів за індивідуальну роботу – 10 балів.

Формою *підсумкового контролю* знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є *диференційований залік*. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю й індивідуальної роботи, за якої здобувач може отримати залік, становить 60 балів.

7. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів навчальної дисципліни «Філософія» при підсумковому контролі у формі диференційованого заліку:

Поточний контроль				Індивідуальна робота здобувачів	Підсумкова оцінка знань (диференційований залік)
Модуль № 1		Модуль № 2			
п/з	тестове завдання	п/з	тестове завдання		

max 40	max 5	max 40	max 5	max 10	max 100
-----------	----------	-----------	----------	-----------	------------

Критерії оцінювання (диференційований залік)

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 10	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	8	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	6	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Тестове завдання	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з тем, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Результати опрацювання матеріалу високі, але є незначна кількість несуттєвих помилок.
	3	Добре засвоєння матеріалу з тем, але є окремі помилки.
	2	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	1	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.

Оцінка індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти: Наукова доповідь	Max 10	Послідовно, систематизовано, логічно, грамотно, повно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Ґрунтовно вивчена сучасна вітчизняна та зарубіжна наукова література, нормативні джерела, офіційна статистика. Проведено соціологічне дослідження – опитування, анкетування тощо. Наведені посилання на використані джерела. Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота правильно структурована, має вступ (обґрунтування актуальності дослідження, постановка його мети та завдання), повно висвітлено стан наукової розробленості проблеми, наведено узагальнення наукової літератури та інших джерел. Окрім викладення матеріалу робота містить власний авторський підхід до вирішення розглядуваної проблеми та висновки. Наукова доповідь ілюструється за допомогою презентації.
	8	Послідовно, систематизовано, логічно, грамотно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Автор використав основні сучасні вітчизняні та зарубіжні наукові літературні джерела. У роботі наведені посилання

		<p>на використанні інформаційні джерела.</p> <p>Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота добре структурована, має обґрунтування актуальності дослідження; висвітлюється загальний стан наукової розробленості проблеми. Окрім викладення матеріалу робота містить аргументовані авторські висновки. Наукова доповідь ілюструється за допомогою презентації.</p>
	6	<p>Послідовно та грамотно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Автор використав незначну кількість сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових літературних джерел. У роботі наведені посилання на використанні джерела.</p> <p>Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота структурована, має обґрунтування актуальності дослідження, висвітлюється стан наукової розробленості проблеми. Окрім викладення матеріалу робота містить окремі авторські висновки.</p>
	4	<p>Робота недостатньо структурована, не має послідовності та логічності викладення матеріалу. Автор використав сучасні вітчизняні джерела. Представлена робота не повністю відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня, не містить достатнього обсягу, який би дозволив усвідомити сутність питання чи проблеми, задля розкриття яких вона виконувалася. Обрана тема є актуальною, але відсутній авторський підхід при дослідженні більшості питань.</p>
	2	<p>Робота недостатньо структурована, не має змістовної логічності у викладенні матеріалу. Автор поверхнево використав сучасні вітчизняні джерела. Представлена робота не в повній мірі відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня, виконана неакуратно, не містить достатнього обсягу, який би дозволив усвідомити сутність питання чи проблеми, задля розкриття яких вона виконувалася; відсутні авторські висновки.</p>
	Min 0	<p>Представлена робота не відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня; містить ознаки академічної недобросовісності.</p>
Реферат	Max 10	<p>Питання плану реферату висвітлені повно. Проаналізовані представлені в навчальній та науковій літературі погляди щодо предмета дослідження; на основі їх порівняльної оцінки висловлене особисте ставлення автора до кожного з них, а також надана власна оцінка запропонованим у літературі пропозиціям стосовно шляхів вирішення таких проблемних питань, які</p>

		стосуються теми, та (або) висловлені авторські пропозиції. Реферат виконаний самостійно та не містить некоректних запозичень. Реферат ілюструється за допомогою презентації.
	7	Переважає більшість питань плану реферату висвітлена повно та точно. Одне з питань розкрито недостатньо повно або при його висвітленні допущена суттєва помилка. Проаналізовані основні літературні джерела, рекомендовані кафедрою при написанні роботи на відповідну тему. Реферат виконаний самостійно та не містить некоректних запозичень. Реферат ілюструється за допомогою презентації.
	3	Питання плану теми висвітлені поверхово. При написанні реферату використана незначна кількість монографічних та інших джерел із числа рекомендованих кафедрою. При розкритті питань плану допущені грубі помилки.
	Min 0	Тема реферату не розкрита або в ній виявлено некоректні запозичення (плагіат).
Анотування прочитаної додаткової літератури з курсу	Max 4	В роботі здійснена анотація обраних за погодженням із викладачем-науковим керівником джерел. Наведено бібліографічний опис анотованого джерела, надана характеристика його змісту, виділена головна ідея, ключові положення. Анотація містить не лише огляд прочитаного матеріалу, а й аналітичну позицію здобувача вищої освіти з приводу отриманої інформації. Здобувач продемонстрував уміння працювати з літературою, використовувати наукові джерела, робити обґрунтовані висновки. Анотація відповідає вимогам, які пред'являються до такого виду робіт. Вказуються причини обрання певної теми, джерел, робіт конкретних авторів, обґрунтовується актуальність теми, наводиться думка здобувача освіти щодо усвідомленого матеріалу та формулюється висновок.
	2	Анотація здійснена поверхнево, містить лише огляд прочитаного матеріалу. Здобувач не продемонстрував уміння працювати з літературою, використовувати у необхідній кількості наукові джерела, виокремлювати основні проблеми та головну думку. Зроблені висновки не в повній мірі відображають зміст анотованого матеріалу або є помилковими.
	Min 0	Анотація містить лише загальний огляд дослідженого матеріалу. Зроблені висновки не відображають його зміст, є помилковими або містять ознаки академічного плагіату.
Есе	Max 6	Есе виконано самостійно, сумлінно та добросовісно. Містить ключову ідею, що розкривається у змісті роботи на конкретних прикладах із

		життєдіяльності суспільства, підходах науковців, але з формуванням та наведенням автором власного ставлення до досліджуваного питання.
	4	Есе фрагментарно розкриває ключову ідею, містить методологічні помилки, недостатнє обґрунтування досліджуваного питання.
	2	Есе фрагментарно розкриває ключову ідею, не відповідає стилю есе, не містить авторського висновку щодо розглядуваного питання.
	Min 0	Тема есе не розкрита або в ній виявлено некоректні запозичення (плагіат).
Складання термінологічного словника	3	Здобувач вищої освіти повністю виконав завдання стосовно створення заздалегідь узгодженого переліку термінів, що відображають термінологію галузі (кількох галузей) знань або лексику спеціальної сфери. Складено список термінів, пов'язаних із певною тематикою дисципліни, що вивчається, та надано їх визначення. Підготовлений словник містить не менше 10 термінів. Студент/курсант спирався при підготовці словника на сучасну вітчизняну та зарубіжну наукову літературу за обраною темою.
Створення презентації	3	За допомогою програми Microsoft PowerPoint або за вибором здобувача вищої освіти іншого зручного програмного забезпечення підготовлено презентацію однієї з тем навчальної дисципліни, що вивчається. Подача матеріалу повинна бути динамічною, цікавою, ілюстративною, з використанням різних видів зображень. Презентація має містити не менше 10 слайдів та повністю розкривати питання.
Написання та опублікування наукової статті	10	Наукова стаття є логічно завершеною, ґрунтовною, в ній досліджено найбільш актуальні проблеми чи певне питання, яке є важливим для поглиблення знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни, що ним вивчається. Стаття має науковий стиль викладу. Змістовно їй притаманні точність, зрозумілість, зв'язаність (логічна несуперечливість), цілісність, грамотність, довершеність матеріалу та його високий науковий рівень. Структурні елементи статті відповідають вимогам видання, до якого вона подається. Максимальний бал виставляється за умови опублікування підготовленої статті видавництвом.

Написання та опублікування тез доповіді на конференції	5	Тези виступу на науково-практичній чи науковій конференції відповідають вимогам, які висуваються до такого виду роботи. Вони лаконічно формулюють ключові моменти, що презентують доповідь, з якою здобувач вищої освіти виступив або бажає виступити на конференції. Тези оформлені відповідно до вимог, що висуваються організаторами конференції чи видавництвом. Максимальний бал виставляється за умови їх опублікування.
--	---	--

Диференційований залік Зараховано	100	<ol style="list-style-type: none"> 1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з навчальної дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі.
	90	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	85	<ol style="list-style-type: none"> 1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих помилок. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	75	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки й суттєві неузгодженості у відповіді на заліку за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	70	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на заліку за наявності знань для

		усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	60	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на питання на заліку.
Не зараховано	55	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

8. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти

Шкала підсумкового педагогічного контролю (диференційований залік)

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

9. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення

навчальної дисципліни

Література

Основна література

1. Багатовимірність людини та культури у сучасних філософських ландшафтах : монографія / О. О. Дольська та ін. Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2021. 169 с.

2. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія : навч. посіб. для підготовки до заліку та іспиту. Харків : Право, 2021. 136 с.
3. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія : підручник. Харків : Право, 2023. 424 с.
4. Інформація, інновації, інтелектуальна власність та їх захист в Україні: досвід пізнання, проблеми розуміння та шляхи їх вирішення : монографія / С. Г. Гордієнко, О. П. Дзьобань, В. Я. Настюк та ін.; за заг. ред. С. Г. Гордієнка. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 772 с.
5. Information security in modern society / A. P. Getman (ed.), O. G. Danilyan, O. P. Dzeban, Y. Y. Kalynovskyi, E. A. Kalnytskyi. LAP – Lambert Academic Publishing, 2023. 195 p.
6. Кирилюк О. Християнська філософія вічності та часу у творах Григорія Сковороди : монографія. Київ; Одеса : [б. в.], 2022. 171 с.
7. Колот А. М., Герасименко О. О. Праця ХХІ: філософія змін, виклики, вектори розвитку : монографія. Київ : КНЕУ ім. Вадима Гетьмана, 2021. 487 с.
8. Проценко О. П. Практична філософія: професійна етика та комунікативна культура : навч. посіб. Харків : ХАІ, 2021. 79 с.
9. Сабадуха В. О. Філософія критичного мислення та прийняття рішень : підручник. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2023. 679 с.
10. Сіверс В. Філософія творчості : підручник. Київ : НАКККіМ, 2023. 291с.
11. Скомаровський В. Історія європейської філософії: нова доба : посібник. вид. 2-ге, випр. і допов. Умань : Сочинський М. М. [вид.], 2023. 519 с.
12. Соціально-філософські проблеми модернізації українського суспільства з перспективи європейських цінностей : монографія / А. М. Єрмоленко та ін. Київ : Наукова думка, 2021. 435 с.
13. Філософія: теоретичний курс : навч. посіб. для студентів закл. вищ. освіти / за наук. ред. Я. В. Шрамка. Кривий Ріг : КДПУ, 2021. 263 с.
14. Philosophy : training manual for test and examination preparation / O. G. Danilyan, O. P. Dzoban, E. A. Kalnytskyi. Kharkiv : Pravo, 2022. 134 p.

15. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту : монографія. 5-те вид., випр. і допов. Київ : КНТ, 2023. 394 с.

Додаткова література

1. Bytiak, Y., Danilyan, O., Dzeban, A., Kalinovsky, Y., Chalapko, V. Information society: the interaction of tradition and innovation in communicative processes. *Amazonia Investiga*. 2020. Volume 9. Issue 27. P. 217–226.

2. Bytiak Y. P., Danilyan O. G., Dzeban A. P., Kalynovskyi Y. Yu., Finin H. I. Cyberspace and virtual reality as characteristics of the information society. *Revista Inclusiones*. 2021. Vol. 8. № 1. P. 332–349.

3. Данильян О., Дзьобань О. Інформаційне суспільство: амбівалентність динаміки розвитку. *Acta De Historia & Politica: Saeculum XXI*, 2020. № 1. С. 39–49. URL: <https://ahpsxxi.org/index.php/journal/article/view/8>.

4. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Віртуальність у соціальному середовищі: просторовий модус. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія*. 2021. № 1 (48). С. 34–50.

5. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Географічний детермінізм: класичні та посткласичні концепції. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія : зб. наук. праць*. 2023. № 1 (56). С. 6–23.

6. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Права і свободи людини: інформаційний вимір. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія : зб. наук. праць*. 2023. № 3 (58). С. 6–22.

7. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього середовища: філософські аспекти розвитку. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія:*

філософія, філософія права, політологія, соціологія : зб. наук. праць. 2024. № 1 (60). С. 6–22.

8. Danilyan O., Dzeban O., Kalynovskyi Y. Social instability as a global trend of the modern world. *Cogito*. 2022. Vol. XIV. Iss. 3. P. 141–161.

9. Danilyan O., Dzoban O., Kalynovskyi Y. Digital man as a product of the information society. *Cogito. Multidisciplinary research journal*. 2023. Vol. XV. № 1. P. 142–158.

10. Danilyan O., Dzoban O., Kalynovskyi Y., Saltanov M. Value aspects of the safe existence of social systems in an unstable world. *Cogito*. 2023. Vol. XV. № 4. P. 60–78.

11. Дзьобань О. П. Цифрова людина як філософська проблема. *Інформація і право*. 2021. № 2 (37). С. 9–21.

12. Дзьобань О. П., Данильян О. Г. Віртуальна реальність і кіберпростір як атрибути сучасного суспільства. *Інформація і право*. 2020. № 4 (35). С. 9–21.

13. Дзьобань О. П., Данильян О. Г. Трансформації цінностей в інформаційному суспільстві: багатовимірність та різнопорядковість. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія*. 2020. № 3 (46). С. 28–43.

14. Енциклопедія соціогуманітарної інформології / за заг. ред. К. І. Беякова. Одеса : Гельветика, 2020. Т. 1. 472 с.

15. Енциклопедія соціогуманітарної інформології / за заг. ред. К. І. Беякова. Одеса : Гельветика, 2021. Т. 2. 436 с.

16. Соціологія права : енциклопедичний словник / Л. М. Герасіна, О. Ю. Панфілов, В. Л. Погрібна та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2020. 984 с.

17. Сучасне суспільство, людина, право в умовах глобальних трансформацій : монографія / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. Б. Жданенко та ін.; за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2020. 344 с.

Інтернет-ресурси:

Офіційний веб-сайт Інституту філософії імені Г. С. Сковороди. URL: <http://www.filosof.com.ua/>.

Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/>.

Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>.

Офіційний веб-сайт Українського інституту національної пам'яті. URL: <https://uinp.gov.ua/>.

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри філософії. URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/120-kafedra-filosofii.html>.

НЕІК

Навчальний електронний інформаційний комплекс «Філософія». URL: <https://neik.nlu.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1197>.